

Василь БОРДЕНЮК,
доктор юридичних наук, доцент,
керівник Головного науково-експертного управління
апарату Верховної Ради України

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В МІСТАХ КИЄВІ ТА СЕВАСТОПОЛІ У КОНТЕКСТІ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ

Ключові слова: виконавча влада; місцеве самоврядування; місцеві державні адміністрації; органи місцевого самоврядування; міста Київ та Севастополь.

Серед численних проблем у сфері місцевого самоврядування на одному з перших місць – визначення особливостей здійснення виконавчої влади і місцевого самоврядування у містах Києві та Севастополі, які за змістом ч. 3 ст. 133 Конституції України [1] мають спеціальний статус, відмінний від статусу інших міст. Проявом такого статусу цих міст є те, що вони в єдиному контексті з Автономною Республікою Крим та областями віднесені до адміністративно-територіальних одиниць найвищого рівня, в яких (на відміну від інших міст) одночасно мають функціонувати відповідні органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації, що з огляду на функціональну єдність виконавчої влади і місцевого самоврядування об'єктивно зумовлює певні особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у цих містах, які відповідно до ч. 2 ст. 118 та ч. 2 ст. 140 Конституції України мають визначатися окремими законами. При цьому головними проблемами, які досі не дістали оптимального розв'язання як на теоретичному, так і на законодавчому рівнях, є такі: чи повинні в цих містах створюватися лише місцеві державні адміністрації, які одночасно здійснювали б функції виконавчої влади та виконавчих органів відповідних рад, чи лише виконавчі органи відповідних рад, які повинні здійснювати зазначені вище функції; чи в цих містах можливе паралельне функціонування як органів виконавчої влади, так і виконавчих органів відповідних рад;

чи міські голови цих міст мають обиратися територіальними громадами чи відповідними радами; чи на посади голів відповідних місцевих державних адміністрацій повинні призначатися міські голови та голови районних у містах рад, чи інші особи [2–8; 9, 207–231].

Викладене передусім стосується міста Севастополя, спеціальний статус якого поки що не врегульовано на законодавчому рівні, як того вимагає Конституція України. Не становить винятку у цьому відношенні й місто Київ, спеціальний статус якого хоч і визначений у Законі України «Про столицю України – місто-герой Київ» [10], проте це не знімає з порядку денного необхідності пошуку шляхів удосконалення організації влади в цьому місті. Адже зафіксоване у вказаному Законі положення, за яким «... міська та районні в місті Києві ради ... вирішують питання щодо формування власних виконавчих органів на базі відповідних державних адміністрацій, які паралельно виконують функції державної виконавчої влади, що є особливістю здійснення виконавчої влади в місті Києві», спровокувало виникнення численних проблем у сфері правозастосування і, отже, зумовило необхідність офіційного тлумачення відповідних положень Конституції та законів України, які визначають особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в місті Києві та в його районах [11; 12]. Зокрема, за результатами розгляду відповідних справ Конституційний Суд України, виходячи з того, що Конституція

України уповноважила визначати законом особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в місті Києві порівняно із загальним порядком їх здійснення в областях і районах та в інших, ніж міста Київ та Севастополь, населених пунктах, дійшов висновку, що «Київська міська державна адміністрація є єдиним в організаційному відношенні органом, який виконує функції виконавчого органу Київської міської ради та паралельно – функції місцевого органу виконавчої влади». З питань, віднесених до відання місцевого самоврядування, цей орган підзвітний і підконтрольний відповідній раді, а з питань здійснення повноважень у сфері виконавчої влади – Кабінету Міністрів України. При цьому, відповідаючи на запитання: чи може бути призначено «головою Київської міської державної адміністрації не Київського міського голову, а іншу особу?», цей орган вказує: «Київську міську державну адміністрацію має очолювати лише особа, обрана Київським міським головою, яка Президентом України призначається головою Київської державної адміністрації» [11]. Аналогічну за змістом позицію сформулював єдиний орган конституційної юрисдикції і в рішенні про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в районах міста Києва [12].

Сформульована Конституційним Судом України правова позиція стала своєрідним взірцем визначення особливостей здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Севастополі. Зокрема, як приклад можна навести проект Закону України «Про місто-герой Севастополь» від 3 квітня 2008 року № 2321 [13]. В ньому, на відміну від попередніх законопроектів, у яких простежувалася тенденція до відтворення у місті Севастополі організації влади, характерної для районів і областей [14], пропонується запровадити модель організації влади в місті Севастополі, яка нині функціонує в місті Києві. Цей підхід дістав відображення, зокрема, у ст. 9 згаданого законопроекту, за якою функції виконавчих органів Севастопольської міської та районних у місті рад, а також функції місцевих органів виконавчої влади в місті Севастополі здійснюватимуть Севастопольська міська та

районні у місті держадміністрації, які з питань, віднесених до відання місцевого самоврядування, мають бути підзвітними і підконтрольними Севастопольській міській раді та районним у місті радам, а з питань здійснення повноважень у сфері виконавчої влади – органам виконавчої влади вищого рівня. Сюди ж слід також віднести статті 11 та 15 законопроекту, які містять приписи, що особи, обрані Севастопольським міським головою та головами районних у місті рад, призначаються на посаду голів відповідних державних адміністрацій Президентом України.

Ідеї відповідного змісту дістали відображення і в деяких законопроектах щодо внесення змін до Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ», серед яких варто згадати проект Закону про місцеві вибори [15]. В його перехідних положеннях передбачались зміни до вказаного вище Закону, які, проте, були вилучені з цього розділу. За їх змістом у місті Києві мали функціонувати єдині в організаційному відношенні органи – Київська міська та районні в місті Києві державні адміністрації, які одночасно виконуватимуть функції виконавчих органів відповідних місцевих рад та повноваження у сфері виконавчої влади. При цьому пропонувався розділити посади мера Києва, голів районних в місті рад і посади голів Київської міської та районних державних адміністрацій. Їх мали очолювати особи, призначені Президентом України, в результаті чого роль відповідних виборних посадових осіб місцевого самоврядування мала бути зведена до головування на засіданнях відповідних рад та здійснення інших представницьких функцій, що потребує науково-критичної оцінки з точки зору відповідності зазначених вище законодавчих ініціатив Конституції України і потребам розвитку місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі.

У такому контексті одним із ключових питань, вирішення якого створює своєрідну методологічну основу для законодавчого регулювання відповідних суспільних відносин, є питання, наскільки норми спеціальних законів можуть визначати особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в цих містах. Виходячи зі змісту відповідних положень Конституції України, треба зазначити, що наявність у ній

спеціальних норм, які передбачають можливість визначення на рівні законів особливостей здійснення виконавчої влади і місцевого самоврядування у містах Києві та Севастополі, не повинна призводити до встановлення на законодавчому рівні винятків із загальних норм-принципів, що містяться в тексті Конституції України. Водночас не можна применшувати роль і законодавчого регулювання відповідних суспільних відносин, оскільки Конституція України не може і не повинна регулювати всі аспекти здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в цих містах. Тому при визначенні особливостей здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування на рівні законів треба виходити насамперед із того, наскільки ці закони спрямовані на утвердження України як демократичної держави, однією з головних підвалів якої є наявність повноцінного місцевого самоврядування, яке в містах Києві та Севастополі повинно мати певні особливості, що відрізняють його від самоврядування в інших містах України. Проте визначення цих особливостей в жодному випадку не може зводитися до створення в містах Києві та Севастополі системи влади, притаманної для районів і областей, що об'єктивно призведе до суттєвого обмеження конституційного права на місцеве самоврядування територіальних громад цих міст, які за змістом Конституції України не повинні мати менше прав на участь у його здійсненні, ніж територіальні громади інших міст України. У цьому відношенні слід погодитися з думкою М.І. Корнієнка, який вважає, що такі особливості мають стосуватися лише предметів відання та повноважень місцевого самоврядування цих міст і відповідних державних адміністрацій [6, 50]. А тому положення ч. 2 ст. 140 Конституції України жодною мірою не можуть зводитися до обмежень на рівні закону конституційного права жителів Києва і Севастополя на місцеве самоврядування [7, 41; 8, 51]. Такий висновок впливає з багатьох положень Конституції України, відповідно до яких основні засади, що на них повинно будуватися місцеве самоврядування в Україні, мають в основному розповсюджуватися й на міста Київ та Севастополь. Саме тому в організаційному аспекті система місцевого само-

врядування в цих містах обов'язково повинна включати: територіальну громаду, міську раду, її виконавчі органи та міського голову, а також районні в містах ради та їх виконавчі органи, що і набуло формального закріплення у Законі України «Про столицю України – місто-герой Київ». Це зумовлено змістом ст. 7 Конституції України, згідно з яким місцеве самоврядування є одним із елементів конституційного ладу, у зв'язку з чим воно не може бути обмежено в містах Києві та Севастополі шляхом позбавлення на рівні закону права відповідних територіальних громад формувати виконавчі органи відповідних рад чи обирати міських голів під виглядом визначення його особливостей у цих містах.

Очевидний факт, що згідно з ч. 1 ст. 118 Конституції України в містах Києві та Севастополі обов'язково повинні створюватися відповідні органи виконавчої влади – Київська та Севастопольська міські державні адміністрації на чолі з відповідними головами. У цьому зв'язку як своєрідний натяк на неконституційність Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ» можна розцінювати твердження про те, що нібито «Київська міська державна адміністрація як орган, визначений частиною першою статті 118 Конституції України, в Києві відсутня», а отже, відсутня й відповідна посада – посада голови Київської міської державної адміністрації [11]. Тим часом, такі твердження спростовуються аналізом відповідних положень не тільки Конституції, а й багатьох законів України, в яких згадуються такі міські державні адміністрації та визначаються їх повноваження в різних сферах державного управління.

Ось чому відповідні органи виконавчої влади в містах Києві та Севастополі також не можуть бути ліквідовані, оскільки норми спеціальних законів не коригують певні норми Конституції, за змістом яких особливості здійснення виконавчої влади у цих містах можуть стосуватися лише специфіки компетенції Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій і характеру їх взаємовідносин із представницькими органами місцевого самоврядування. Це зумовлено тим, що хоч Конституція України і визначає Київську та Севастопольську міські

державні адміністрації як місцеві органи виконавчої влади в єдиному контексті з обласними, районними державними адміністраціями, проте їх конституційно-правова природа відрізняється від природи обласних та районних державних адміністрацій. І одним із визначальних чинників, який зумовлює їх особливий статус, відмінний від статусу обласних та районних держадміністрацій, є той, що Конституція України передбачила обов'язковість створення у цих містах виконавчих органів відповідних міських рад, які й повинні здійснювати переважну більшість повноважень, віднесених до сфери відання районних та обласних державних адміністрацій.

Це пояснюється тим, що за змістом Конституції України районні й обласні державні адміністрації здійснюють не тільки повноваження, які характеризують їх як органи виконавчої влади, а й самоврядні повноваження, делеговані їм обласними та районними радами лише через те, що останні не мають права створювати власні виконавчі органи. У такий спосіб відповідні держадміністрації фактично виконують роль своєрідних виконавчих органів обласних і районних рад, хоча останні не беруть участі в їх формуванні [16, 25; 9, 190]. Такий характер відносин районних і обласних державних адміністрацій з відповідними радами впливає, зокрема, зі змісту ст. 118 Конституції України та ст. 72 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [17], згідно з якими вони визнаються підзвітними районним і обласним радам у виконанні програм соціально-економічного і культурного розвитку, районних, обласних бюджетів, підзвітними і підконтрольними у частині повноважень, делегованих їм відповідними районними і обласними радами, а також у виконанні рішень рад із цих питань. Сюди також слід віднести те, що за змістом Конституції України обласна, районна рада може висловити недовіру голові відповідної місцевої держадміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає обґрунтовану відповідь. Якщо ж таку недовіру висловили дві третини складу відповідної ради, то Президент України приймає рішення про відставку голови відповідної місцевої державної адміністрації.

Що ж стосується Київської та Севастопольської державних адміністрацій, то вони об'єктивно не можуть (і не повинні) здійснювати переважної більшості повноважень, визначених у ст. 119 Конституції України та в Законі України «Про місцеві державні адміністрації» [18]. Адже за логікою Основного Закону України відповідні повноваження мають здійснювати виконавчі органи Київської та Севастопольської міських рад. Це підтверджується тим, що Конституція не містить приписів, які зобов'язували б відповідні міські ради (на відміну від районних та обласних рад) делегувати відповідним державним адміністраціям повноваження, за здійснення яких вони були б підзвітними і підконтрольними цим радам. Не наділяє Конституція України відповідні міські ради й повноваженнями висловлювати недовіру головам Київської та Севастопольської державних адміністрацій.

Тож, враховуючи зазначене, доводиться констатувати, що обсяг повноважень Київської та Севастопольської міських держадміністрацій об'єктивно має бути меншим за обсяг повноважень районних і обласних адміністрацій. Зокрема, вони не повинні здійснювати повноважень з питань підготовки та виконання програм соціально-економічного і культурного розвитку міст Києва та Севастополя, міських бюджетів, управління об'єктами комунальної власності територіальних громад цих міст, оскільки у разі створення виконавчих органів відповідних міських рад наділення їх такими повноваженнями виглядає алогічним. У цьому зв'язку відносини між Київською та Севастопольською державними адміністраціями, діяльність яких має бути зосереджена переважно на здійсненні контрольно-наглядової функції за дотриманням Конституції та законів України на відповідній території, і відповідними міськими радами мають регулюватися на іншій концептуальній основі. Адже створення у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій з повноваженнями, визначеними у ст. 119 Конституції України і в Законі України «Про місцеві державні адміністрації», та виконавчих органів відповідних місцевих рад з повноваженнями, визначеними в Законі України «Про місцеве самоврядування», призведе до

конкуренції між цими органами публічної влади та їх керівниками за домінуючу роль в управлінні соціально-економічним розвитком цих міст.

Отже, теоретичного осмислення у контексті визначення особливостей здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі потребує проблема суміщення посад голови відповідної міської держадміністрації та міського голови, який за Конституцією одночасно очолює виконавчий орган відповідної міської ради та головує на її засіданнях. Йдеться про існуючу практику призначення указами Президента України обраного територіальною громадою Київського міського голови на посаду голови Київської міської державної адміністрації, а голів районних у місті рад – на посади голів районних у місті Києві державних адміністрацій, яку пропонується запровадити в місті Севастополі [13], що також виглядає вразливим у теоретичному і практичному аспектах. Такий підхід, по-перше, не узгоджується з Конституцією України, де однозначно визначено: «... голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України», а по-друге, з конституційним статусом глави держави, повноваження якого визначаються винятково Конституцією України, а тому не можуть бути обмежені на законодавчому рівні. Крім того, такі пропозиції не узгоджуються ні з природою державного контролю, що його повинна здійснювати відповідна державна адміністрація за діяльністю органів місцевого самоврядування, ні з принципами правової, фінансової та організаційної автономії місцевого самоврядування.

Однак не можна погодитися з пропозиціями позбавити територіальні громади міст Києва та Севастополя права обирати міських голів, що також не узгоджується з Конституцією України. Свого часу такі пропозиції містив проект Закону України про місто Севастополь [14], за яким Севастопольська міська рада обирає лише її голову, статус якого майже нічим не відрізняється від статусу голів районних і обласних рад, що створює передумови для виникнення перманентних конфліктів між ним та голо-

вою відповідної державної адміністрації. Оскільки згідно з Конституцією України місцеве самоврядування в містах Києві та Севастополі організаційно не має (або принаймні не повинно мати) принципів відмінностей від самоврядування в інших містах, цілком очевидним є те, що територіальні громади цих міст не можуть бути позбавлені права обирати міських голів. Хоча, на думку автора, кращим вбачається той варіант, коли голова ради обирається самою радою і за посадою очолює її виконавчий орган [19, 662; 9, 151].

Торкаючись перспектив визначення особливостей місцевого самоврядування на рівні районів у містах Києві і Севастополі, необхідно зазначити, що воно повинно поширюватися і на рівень міських районів, з яких складається територія цих міст [9, 154–171]. Зокрема, йдеться про те, що місцеве самоврядування на рівні районів цих міст має здійснюватися відповідними територіальними громадами як безпосередньо, так і через районні в містах ради та їх виконавчі органи. При цьому на рівні районів міст Києва і Севастополя не повинні створюватися районні місцеві державні адміністрації, які в Конституції України навіть не згадуються, у зв'язку з чим виникають сумніви у конституційності відповідних положень деяких законів України, які передбачають їх існування. Згідно з ч. 1 ст. 118 Конституції України в містах Києві та Севастополі здійснення функцій виконавчої влади, включаючи контроль за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування міського і районного рівнів, мають забезпечувати Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

Саме у такий спосіб, на нашу думку, можна наблизити організацію влади на рівні міст Києва та Севастополя до вимог Основного Закону України і Європейської хартії місцевого самоврядування. Так, якщо послідовно дотримуватись відповідних положень Конституції, що визначають засади організації влади в містах Києві і Севастополі, можна дійти висновку, що в цих містах мають одночасно функціонувати Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, голови яких призначаються Президентом України, а також Київська і Севасто-

польська міські ради та їх виконавчі органи, очолювані виборними міськими головами. При цьому статус відповідних міських державних адміністрацій повинен відрізнятись від статусу районних і обласних державних адміністрацій. Ця відмінність має полягати в тому, що діяльність Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій має бути в основному зосереджена на здійсненні контрольних-наглядових функцій за діяльністю органів місцевого самоврядування цих міст, у зв'язку з чим обсяг їх повноважень повинен бути значно вужчим, аніж обсяг повноважень обласних державних адміністрацій. Зокрема, вони не повинні здійснювати переважної більшості повноважень, що належать до компетенції районних і обласних державних адміністрацій. Це зумовлено тим, що згідно з Конституцією України у цих містах, як і в будь-яких інших, мають функціонувати виконавчі органи відповідних міських рад, які й повинні здійснювати переважну більшість повноважень, визначених як повноваження районних і обласних державних адміністрацій.

Крім того, оскільки міста Київ і Севастополь віднесені до адміністративно-територіальних одиниць найвищого рівня, однією з характерних особливостей здійснення місцевого самоврядування в цих містах має бути те, що Київська та Севастопольська міські ради мають здійснювати повноваження як міських, так і районних та обласних рад, визначені у статтях 26 та 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законах України, а їх виконавчі органи – повноваження виконавчих органів міських рад, визначені у відповідному розділі цього Закону, а також переважну більшість повноважень (крім контрольних-наглядових) відповідних місцевих державних адміністрацій, визначених у Законі України «Про місцеві державні адміністрації». Саме в цьому мають відобразитися особливості здійснення виконавчої влади у цих містах, а не в створенні «виконавчих органів відповідних рад на базі відповідних державних адміністрацій, які паралельно виконують функції державної виконавчої влади», як це передбачено у Законі України «Про столицю України – місто-герой Київ», що суперечить, по-перше, Конституції України, яка перед-

бачає два самостійні канали здійснення влади в містах Києві та Севастополі: через місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, і, по-друге, принципу самостійності місцевого самоврядування та його органів, про що наголошується у спеціальній літературі [6, 51].

Що ж стосується більш радикальних змін в організації влади у містах Києві та Севастополі, то для цього необхідно вносити відповідні зміни до Конституції України. При цьому у перспективі спеціальний статус доцільно надати іншим великим містам, які одночасно здійснювали б повноваження органів місцевого самоврядування як первинного, так і районного та/або обласного рівнів. Адже існуюча практика наділення однаковими повноваженнями органів місцевого самоврядування сіл, селищ та невеликих міст, з одного боку, і великих міст зі значним економічним, фінансовим, кадровим та інформаційним потенціалом, з другого – є невиправданою, оскільки останні можуть вирішувати значно ширше коло питань, ніж органи місцевого самоврядування первинного рівня. Це повною мірою стосується і міст Києва та Севастополя, які за своїм фінансово-економічним, кадровим, інтелектуальним, інформаційним потенціалом здатні самостійно вирішувати будь-які питання життєдіяльності міста. При цьому надання таким містам спеціального статусу не обов'язково повинно супроводжуватися створенням у них відповідних органів виконавчої влади, призначених для вирішення питань державного значення.

Викладене підтверджується і зарубіжним досвідом організації влади у столичних та інших великих містах, які в унітарних державах прирівнюються до статусу адміністративно-територіальних одиниць вищого рівня (повітів, провінцій, районів, регіонів), а в федеративних державах (Австрія, Росія, ФРН) – до статусу суб'єктів федерації. Специфікою організації влади тут є те, що відповідні органи влади в цих містах, поряд із завданнями органів місцевого самоврядування первинного рівня, здійснюють повноваження органів регіонального самоврядування або суб'єктів федерації. Зокрема, в Польщі статус повіту як територіальної одиниці вищого, ніж гміна рівня, мають 65 міст

(у тому числі й Варшава). Це означає, що створювані в цих містах органи разом з завданнями гмінного (общинного) характеру реалізують функції та повноваження повітові, які перевищують можливості гміни [20, 74–75].

У столиці Австрії – Відні, прирівняного до статусу землі, на обцинну раду міста покладаються функції ландтагу суб'єкта федерації (землі), на міський сенат – функції уряду землі, а на бургомистра – функції губернатора землі тощо [21, 64]. Відповідно до Основного закону ФРН [22, 181] у Німеччині статус земель – суб'єктів федерації мають Берлін, Бремен, Гамбург, в яких формуються відповідні представницькі та виконавчі органи, що одночасно здійснюють функції та повноваження земель і місцевого самоврядування.

У Російській Федерації містами федерального значення, наділеними статусом суб'єктів федерації, є Москва та Санкт-Пе-

тербург [23]. Приміром, особливістю організації влади в Москві є те, що згідно з її статутом представницькі та виконавчі органи влади міста є водночас органами державної влади суб'єкта федерації і органами міського (місцевого) самоврядування та наділені всіма законодавчо визначеними повноваженнями цих органів.

Головна відмінність між децентралізацією влади у містах, які мають статус федерації і які не мають такого статусу, полягає в наступному. Якщо в містах – суб'єктах федерації децентралізація державної влади відбувається у сфері законодавчої і виконавчої (а іноді й судової) влади, то в містах, які є звичайними адміністративно-територіальними одиницями, така децентралізація відбувається у сфері виконавчої влади. Однак це не завжди супроводжується створенням у них паралельних органів управління, як це передбачає чинна Конституція України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України № 2222 від 8 грудня 2004 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; 2005. – № 2. – Ст. 44.
2. Давидов Р. Проектів безліч, а закону немає / Р. Давидов // Міське самоврядування. – 1997. – №№ 1–2. – С. 72–74.
3. Коваленко А.А. Міське самоврядування в столиці України / А.А. Коваленко // Державно-правова реформа в Україні: м-ли наук.-практ. конф. (листопад 1997 р.). – К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1997. – С. 381–385.
4. Крупка Ю.М. Проблеми визначення правового статусу м. Києва / Ю.М. Крупка // Державно-правова реформа в Україні: м-ли наук.-практ. конф. (листопад 1997 р.). – К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1997. – С. 385–387.
5. Теплюк М.О. Деякі проблеми законодавчого регулювання місцевого самоврядування в Україні / М.О. Теплюк // Проблеми державно-правової реформи: зб. наук. праць. – К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України. – 1997. – Вип. 3. – С. 189–198.
6. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові системи: навч. посіб. / Корнієнко М.І. – К.: Алерта, 2005. – 144 с.
7. Борденюк В. Особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в місті Києві / В. Борденюк // Вісник прокуратури. – 2001. – № 4. – С. 39–46.
8. Борденюк В. Конституційно-правові аспекти організації влади у містах Києві та Севастополі в контексті Рішення Конституційного Суду України у справі про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві / В. Борденюк // Вісник Конституційного Суду України. – 2004. – № 3. – С. 49–58.
9. Борденюк В.І. Міське самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії: моногр. / Борденюк В.І. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 576 с.
10. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 р. № 401-ХІV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 11. – Ст. 79.
11. Рішення Конституційного Суду України у справі про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві від 25 грудня 2003 року № 21-рп/2003 // Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2002–2003. Книга 4 / відп. ред. П.Б. Євграфов. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 542–551.

12. Рішення Конституційного Суду України у справі про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в районах міста Києва від 13 жовтня 2005 року № 9-рп/2005 // Конституційне судочинство в Україні: Рішення і Висновки Конституційного Суду України / відп. ред. М.Ф. Селівон. – К.: Праксіс, 2005. – С. 69–70.

13. Про місто-герой Севастополь: проект Закону України № 2321 від 3 квітня 2008 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

14. Про місто-герой Севастополь: проект Закону України № 3491 від 23 лютого 2006 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

15. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: проект Закону України № 6601 від 9 червня 2010 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

16. Борденюк В. Деякі проблеми реформування інститутів публічної влади на місцях в контексті державної регіональної політики / В. Борденюк // зб. наук. пр. Укр. акад. держ. управ. при Президентові України / за заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – Вип. 2. – в. 4 ч. – Ч. 1. – С. 21–31.

17. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170

18. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20–21. – Ст. 190.

19. Конституційне право України: підруч. / В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фріцький, О.В. Городецький та ін.; за ред. В.Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 1999. – 735 с.

20. Самоврядування та територіальна організація влади в Польщі / Я. Гонцяж, О. Куленкова, В. Гуненюк; за заг. ред. Я. Гонцяжа. – К.: Міленіум. – Вид-во УАДУ, 2001. – 184 с.

21. Конституция Австрийской Республики // Конституции государств Европейского Союза / под общ. ред. Л.А. Окунькова. – М.: Издательская группа ИНФРА · М–НОРМА, 1997. – С. 11–100.

22. Основной Закон Федеративной Республики Германия // Конституции государств Европейского Союза / под общ. ред. Л.А. Окунькова. – М.: Издательская группа ИНФРА · М–НОРМА, 1997. – С. 182–234.

23. Конституция Российской Федерации // Конституции стран СНГ и Балтии: учеб. пособ. – М.: Юристъ, 1999. – С. 336–380.

Василь БОРДЕНЮК

**ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В МІСТАХ КИЄВІ ТА СЕВАСТОПОЛІ У КОНТЕКСТІ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ**

Резюме

У статті міститься науковий аналіз законодавчих ініціатив, спрямованих на визначення особливостей здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в містах Києві і Севастополі з точки зору їх відповідності Конституції України, а також визначаються можливі шляхи вдосконалення організації влади в цих містах.

Василий БОРДЕНЮК

**ОСОБЕННОСТИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ
В ГОРОДАХ КИЕВЕ И СЕВАСТОПОЛЕ В КОНТЕКСТЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫХ ИНИЦИАТИВ**

Резюме

В статье содержится научный анализ законодательных инициатив, направленных на определение особенностей осуществления исполнительной власти и местного самоуправления в городах Киеве и Севастополе с точки зрения их соответствия Конституции Украины, а также определяются возможные пути усовершенствования организации власти в этих городах.

Vasyl BORDENYUK

**PECULIARITIES OF MUNICIPAL SELF-GOVERNMENT REALIZATION IN KIEV AND
SEVASTOPOL IN THE CONTEXT OF LEGISLATIVE INITIATIVES**

Summary

The article deals with the scientific analysis of legislative initiatives aimed at peculiarities' identification of executive power and municipal self-government realization in accordance with the Constitution of Ukraine. Possible ways of improvement of executive power organization in both cities are also defined.